

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านการศึกษา สังคม วัฒนธรรม คุณภาพชีวิตประชาชน เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง จะต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ อย่างประกอบกัน แต่ปัจจัยหนึ่งที่ได้ถือว่ามีความสำคัญเป็นอันดับแรกและส่งผลกระทบต่อพัฒนา นั่นคือ ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า หลาย ๆ ประเทศสร้างชาติขึ้นมาจากคุณภาพของบุคลากร และสิ่งที่จะพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพนั้นก็คือ “การศึกษา” ด้วยความเชื่อที่ว่าการศึกษาช่วยกำหนดทิศทางของชาติ ส่งเสริมบุคลากรให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพเพื่อเป็นการพัฒนาทรัพยากรด้านบุคคลให้มีความพร้อมที่จะเป็นกำลังสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาของประเทศไทยมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยโบราณเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งภายใน และภายนอกประเทศที่เกิดมาจากความต้องการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนการติดต่อสื่อสาร ทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัวให้ทันสมัย เพื่อความอยู่รอดและเกิดการพัฒนาให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ จึงทำให้การจัดการศึกษาของประเทศไทยมีวิวัฒนาการเรื่อยมา เพื่อช่วยเสริมความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของชาติให้มั่นคง และเจริญก้าวหน้า

จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่ง นกเนตร ธรรมบวร (2546, หน้า 36-37) ได้กล่าวถึงการพัฒนารทุกด้านของเด็ก โดยคำนึงถึงเด็กในฐานะปัจเจกบุคคลที่มีความต้องการ ความสนใจและความสามารถที่แตกต่างกันไป และจุดมุ่งหมายสำคัญประการหนึ่งในการจัดประสบการณ์หรือหลักสูตรสำหรับเด็ก คือ การส่งเสริมทักษะด้านต่าง ๆ ของเด็ก อาทิ การแก้ปัญหา การคิด การใช้เหตุผล และการสร้างสรรค์ การเรียนรู้ควรเป็นกระบวนการที่มีความหมายกับเด็ก มุ่งเน้นการปฏิบัติจริง และเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วม ดังนั้น ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย ครูหรือนักวิชาการศึกษา ควรคำนึงถึงพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก ได้แก่ การพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้ ควรจัดสรรเวลา รวมตลอดถึงเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ โดยผ่านสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ

สื่อเพื่อการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยเป็นตัวกลาง ซึ่งมีความสำคัญในกระบวนการเรียนการสอน มีหน้าที่เป็นตัวนำความต้องการของครูไปสู่ตัวเด็กอย่างถูกต้องและรวดเร็ว เป็นผลให้เด็กเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สื่อการสอนได้นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตลอด และยังได้รับการพัฒนาไปตามการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งก้าวหน้าไปไม่หยุดยั้ง จากการศึกษาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ผ่านมาพบว่า มีปัญหา และอุปสรรคด้านครูผู้ดูแลเด็กขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการศึกษาปฐมวัย ทั้งด้านหลักสูตร การจัดกิจกรรมการวัด และประเมินพัฒนาการ

ของเด็ก การสร้างสื่ออุปกรณ์เพื่อการจัดกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอน (ประเสริฐ บุญมี, 2554, หน้า 607-612)

การเลือกสื่อการเรียนการสอนเพื่อการจัดกิจกรรม ให้เกิดประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอน นั้น ผู้สอนจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบในการเลือกสื่อเพื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ จุดมุ่งหมายของการสอน รูปแบบและระบบของการเรียนการสอนลักษณะของผู้เรียน เกณฑ์เฉพาะของสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่ นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของสื่อกับคุณสมบัติเฉพาะและจุดประสงค์ของการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อเพื่อการจัดกิจกรรมสำหรับการจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัยต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ สำหรับครูผู้ดูแลเด็กที่ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการศึกษาปฐมวัยนั้นควรอาศัยการเลือกใช้สื่อที่ใช้หลักการและเหตุผลซึ่งอาศัยสารสนเทศเป็นปัจจัยหลักเพื่อเป็นการช่วยตัดสินใจในการเลือกใช้สื่อเพื่อการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องจุดมุ่งหมายของการสอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับจัดเก็บข้อมูลสื่อเพื่อการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยสำหรับครูผู้ดูแลเด็ก

นับได้ว่าปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น เพราะถือว่าเป็นสื่อที่สามารถใช้งานได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว นำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการนำมาใช้งานด้านธุรกิจ การบริหารหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในปัจจุบันล้วนแล้วแต่นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ร่วมกับงานที่ทำ ไม่เว้นแม้กระทั่งการเรียนการสอนในปัจจุบันก็มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น เป็นการง่ายต่อทั้งผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งระบบสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการศึกษาปฐมวัยเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการสืบค้นข้อมูลสื่อทางอินเทอร์เน็ตมาจัดกิจกรรมเพื่อใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้ และยังสามารถบูรณาการความรู้จากสื่อต่าง ๆ เกิดการประสมประสานของข้อมูลให้เป็นนวัตกรรมสื่อ ข้อมูลในระบบก็จะถูกต้องเชื่อถือได้เป็นอย่างดี และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งการพัฒนาระบบสารสนเทศให้ประสบความสำเร็จต้องพิจารณาถึงหลักของการพัฒนาระบบสารสนเทศได้แก่ (1) คำนึงถึงเจ้าของระบบและผู้ใช้ระบบ (2) พยายามเข้าถึงปัญหาให้ตรงจุด (3) กำหนดขั้นตอนหรือกิจกรรมในการทำงานให้ชัดเจน (4) จัดทำมาตรฐานระหว่างการพัฒนาและการควบคุมเอกสาร (5) ให้ตระหนักว่าการพัฒนาคือการลงทุน (6) เตรียมความพร้อมหากแผนงานหรือโครงการต้องถูกยกเลิกแล้วทบทวนใหม่ (7) ออกแบบระบบเพื่อรองรับการเจริญเติบโต และการเปลี่ยนแปลงความต้องการของผู้ใช้ (กิตติ ภัคดี วัฒนะกุล, 2546, หน้า 316-319)

จากหลักการของการพัฒนาระบบสารสนเทศให้ประสบความสำเร็จดังที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าจะต้องคำนึงถึงเจ้าของระบบหรือผู้ใช้ระบบและรองรับการเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงความต้องการของผู้ใช้ ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับจัดเก็บข้อมูลสื่อเพื่อการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นเครื่องมือให้ครูผู้ดูแลเด็กสามารถเลือกดำเนินกิจกรรมหรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการสอนได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง ประสบความสำเร็จ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศสื่อและกิจกรรมเด็กปฐมวัยสำหรับครูผู้ดูแลเด็ก” เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับจัดเก็บสื่อเพื่อการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยที่ผ่านารกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยที่

สามารถสนองต่อความต้องการใช้งานของครูผู้ดูแลเด็กได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ครูผู้ดูแลเด็กสามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับสื่อการสอนเพื่อการจัดกิจกรรม และสามารถเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสมกับวัย และพัฒนาการของเด็ก เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศสื่อและกิจกรรมเด็กปฐมวัยสำหรับครูผู้ดูแลเด็ก ที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร โดยมียุทธศาสตร์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยหลักในการเลือกใช้สื่อเพื่อการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็กให้มีลักษณะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของแต่ละสาระการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อเพื่อการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็กและความต้องการใช้ระบบสารสนเทศสำหรับจัดเก็บสื่อเพื่อการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยสำหรับครูผู้ดูแลเด็ก
3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับจัดเก็บข้อมูลสื่อเพื่อการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยสำหรับครูผู้ดูแลเด็ก

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาครั้งนี้มีประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้ดูแลเด็กของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยในกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีทั้งสิ้น 9 เขต คือ เขตพระนคร เขตดุสิต เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตสัมพันธวงศ์ เขตดินแดง เขตห้วยขวาง เขตพญาไท เขตราชเทวี และเขตวังทองหลาง จำนวน 41 โรงเรียน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษา ปัจจัยหลักในการเลือกใช้สื่อเพื่อการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็ก พฤติกรรมการใช้สื่อเพื่อการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็ก และความต้องการใช้ระบบสารสนเทศสำหรับจัดเก็บข้อมูลสื่อเพื่อการจัดกิจกรรมของครูผู้ดูแลเด็ก เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับจัดเก็บข้อมูลสื่อเพื่อการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยสำหรับครูผู้ดูแลเด็ก โดยครอบคลุมตัวแปรดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ คุณลักษณะส่วนบุคคลของครูผู้ดูแลเด็กของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยในกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร

จังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ระดับการศึกษา การศึกษาด้านการศึกษาปฐมวัย ใบประกอบวิชาชีพครู ประสบการณ์การสอน และขนาดของโรงเรียนที่สังกัด

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ปัจจัยหลักในการเลือกใช้สื่อเพื่อการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็ก พฤติกรรมการใช้สื่อเพื่อการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็ก และความต้องการใช้ระบบสารสนเทศสำหรับจัดเก็บข้อมูลสื่อเพื่อการจัดกิจกรรมของครูผู้ดูแลเด็ก

ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2556 – เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2557 รวมระยะเวลาประมาณ 1 ปี

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

การศึกษาปฐมวัย หมายถึง การพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม-วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 หน้า 3)

ครูผู้ดูแลเด็ก หมายถึง ครูผู้สอนบริหารจัดการและดูแลเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยในกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร

เขตกรุงเทพมหานคร หมายถึง กลุ่มเขตที่กรุงเทพมหานครได้แบ่งกลุ่มการปฏิบัติงานของสำนักงานเขต เพื่อให้การปฏิบัติราชการมีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วิถีการดำรงชีวิตของประชาชน สามารถสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในการประสานงาน การกำกับ และติดตามการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เขตพระนคร เขตดุสิต เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตสัมพันธวงศ์ เขตดินแดง เขตห้วยขวาง เขตพญาไท เขตราชเทวี และเขตวังทองหลาง

สื่อเพื่อการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัย หมายถึง สื่อทุกชนิดซึ่งจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทั้งทางกาย สังคม อารมณ์และสติปัญญา ซึ่งตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวเนื้อหาจากผู้ส่งไปยังผู้รับในการเรียนการสอน และยังเป็นตัวกลางนำความรู้จากผู้สอนสู่เด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง

แนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศ หมายถึง การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ ของสื่อเพื่อการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ ถูกต้อง และรวดเร็ว รวมเป็นฐานข้อมูลที่สามารถนำไปใช้งานในการวางแผนสำหรับการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยได้อย่างสะดวก

พฤติกรรมการใช้สื่อ หมายถึง การกระทำเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัย ของครูผู้ดูแลเด็กของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยในกลุ่ม เขตกรุงเทพมหานครกลาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ความต้องการใช้การระบบสารสนเทศสื่อ หมายถึง คุณลักษณะของระบบสารสนเทศสื่อที่ครู ผู้ดูแลเด็กมีความต้องการเพื่อการจัดกิจกรรมของครูผู้ดูแลเด็กของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่มี การจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยในกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและการศึกษาและการศึกษาปฐมวัย สามารถนำผล การศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์ โดยการพัฒนารูปแบบหรือวิธีการโดยการสอดแทรกเทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา
2. ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพสื่อเพื่อการ จัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็กให้มีลักษณะสอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และ สภาพสังคมปัจจุบัน
3. สามารถนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับจัดเก็บข้อมูล สื่อเพื่อการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยสำหรับครูผู้ดูแลเด็ก ที่สะดวกต่อการจัดเก็บข้อมูลและง่ายต่อการ สืบค้นข้อมูล